

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри фінансового менеджменту,
протокол №_ від “_” _____ 2020 р.
Зав. кафедри _____ Ситник Н.С.
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТА І МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЇХ ВИКОНАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА»**

галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код та найменування спеціальності)

спеціалізація: Фінанси, митна справа та оподаткування
(найменування спеціалізації)

освітній ступінь: бакалавр
(бакалавр, магістр)

Укладач:

Гринчишин Ярослав Миколайович, к.е.н., доц.
(ПІБ, посада, науковий ступінь, вчене звання)

ЛЬВІВ 2020

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Головною метою самостійної роботи студента є формування його пізнавальної активності, засвоєння ним основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості студентів тощо. Основними завданнями самостійної роботи студентів є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності.

Самостійна робота студентів охоплює:

- вивчення лекційного матеріалу;
- роботу з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури;
- роботу з матеріалами мережі Інтернет;
- підготовку до аудиторних занять (лекцій, семінарських, практичних);
- підготовку кожним студентом питань, наведених нижче (розділ 3).

Контроль самостійної роботи проводиться під час семінарських і практичних занять у формах:

- поточного контролю засвоєння матеріалу на основі відповідей на питання, повідомлень, дискусій;
- тестового контролю питань, винесених на самостійне опрацювання студентів.

Результативність самостійної роботи студентів визначається наявністю активних методів її контролю. Використовуються такі види контролю:

- *вхідний контроль* знань та умінь студентів на початку вивчення чергової дисципліни;
- *поточний контроль* — регулярний контроль рівня засвоєння матеріалу на лекціях, практичних і семінарських заняттях; мета — перевірка рівня підготовленості студентів до виконання конкретних навчальних завдань. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначається викладачем;
- *підсумковий контроль* проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його завершених етапах.

Для досягнення мети і завдань вивчення дисципліни студенти повинні виконати запланований навчальним планом обсяг аудиторних занять (прослухати лекції та взяти участь у семінарських заняттях) та пройти поточний контроль у вигляді :

- систематичності та активності роботи на семінарських заняттях протягом семестру;

- виконання завдань для самостійного опрацювання, в тому числі у формі виконання реферативних робіт.

РОЗДІЛ 2. ГРАФІК ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

№ теми	Назва теми	Кількість годин	Термін виконання (тиж.)	Форма контролю
1	Місце фінансового планування в системі управління підприємством	4	1	ПК, 3
2	Сутність бюджетного методу управління підприємством	4	2	ПК, 3
3	Типологія бюджетів	4	3	ПК, 3
4	Методи бюджетування	4	4	ПК, 3
5	Формування системи бюджетування на підприємстві	4	5	ПК, 3
6	Структуризація підприємства для цілей бюджетування	4	6	ПК, 3
7	Технологія формування операційних бюджетів	5	7, 8	ПК, 3
8	Формування фінансових бюджетів підприємства	5	9	ПК, 3
9	Аналіз та оцінювання виконання бюджетів	4	10, 11	ПК, 3
10	Організація бюджетного процесу на підприємствах	4	12, 13	ПК, 3
11	Мотивація і відповідальність в бюджетуванні	4	14	ПК, 3
12	Інформаційні технології в бюджетуванні	4	15,16	ПК, 3
	Всього	50	-	-

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЇЇ ВИКОНАННЯ

Частина навчального матеріалу виноситься на самостійне вивчення студентами. Самостійна робота повинна активізувати засвоєння знань, набуття вмінь та навичок студентами для успішного застосування їх у подальшій роботі.

СРС включає самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та виконання індивідуальних практичних завдань. Теоретичний етап самостійної роботи студента передбачає вивчення окремих питань теми шляхом опрацювання рекомендованої літератури.

Виконання самостійної роботи проводиться за рекомендованим планом.

Самостійні роботи за темами:

Тема 1. Місце фінансового планування в системі управління підприємством

1. Організаційні, інформаційні та кадрові передумови створення ефективної системи планування на підприємстві.
2. Етапи планування.

Тема 2. Сутність бюджетного методу управління підприємством

1. Характеристика бюджетування як управлінської технології
2. Бюджетування як процес.

Тема 3. Типологія бюджетів

1. Гнучкі бюджети, їх особливості та застосування.
2. Етапи побудови головного бюджету підприємства.

Тема 4. Методи бюджетування

1. Методи формування операційних бюджетів
2. Методи формування фінансових бюджетів

Тема 5. Формування системи бюджетування на підприємстві

1. Взаємозумовленість складових системи бюджетування.
2. Система бюджетування за проектами.

Тема 6. Структуризація підприємства для цілей бюджетування

1. Передумови формування системи бюджетування на підприємстві
2. Порівняльна характеристика об'єктів бюджетування за типами бюджетів, які використовуються, і контрольними показниками господарської діяльності

Тема 7. Технологія формування операційних бюджетів

1. Методи розрахунку собівартості продукції.
2. Залежність між показниками операційних бюджетів і структурою статей бюджету доходів і витрат підприємства.

Тема 8. Формування фінансових бюджетів підприємства

1. Види грошових потоків, приплив і відтік грошових коштів підприємства.
2. Зв'язок бюджетних рішень зі стратегією підприємства.

Тема 9. Аналіз та оцінювання виконання бюджетів

1. Логіка факторного аналізу відхилень.
2. Розроблення заходів щодо запобігання відхилень.

Тема 10. Організація бюджетного процесу на підприємствах

1. Вибір оптимального варіанта бюджету із урахуванням впливу потенційних ризиків.
2. Підбір та застосування методів управління ризиками.

Тема 11. Мотивація і відповідальність в бюджетуванні

1. Облік за центрами відповідальності як інформаційне забезпечення системи матеріального стимулювання
2. Оцінка діяльності менеджерів на рівні підрозділу

Тема 12. Інформаційні технології в бюджетуванні

1. Взаємозв'язок системи бюджетування і системи бухгалтерського обліку на підприємстві.
2. Вимоги щодо розроблення технічного завдання на впровадження автоматизованої системи бюджетування

Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібн. / Кузьмін О.Є. та ін. Львів : Видавництво «Растр-7», 2014. 242 с.
2. Білик М. Д., Белялов Т. Є. Фінансове планування на підприємстві: навч. посіб. Київ : ПанТот, 2015. 436 с.
3. Ковтун С. Бюджетирование на современном предприятии или как эффективно управлять финансами. Харьков : Фактор, 2005. 336 с.
4. Косарев О. Й., Волик В. М. Методологія бюджетування діяльності підприємств: навч. посіб. Київ : НАУ, 2004. 96 с.
5. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Бюджетування на підприємстві : навч. посіб. Київ : Кондор, 2008. 312 с.
6. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г., Ноджак Л. С. Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності підприємств: навч. посібн. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2006. 352 с.
7. Маркіна І. А., Таран-Лала О. М., Гунченко М. В. Контролінг для менеджерів : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 303 с.
8. Основи бюджетування : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / за заг. ред. Л. П. Батенко. Київ : КНЕУ, 2010. 202 с.

9. Терещенко О. О. Фінансовий контролінг : навч. посібн. Київ : КНЕУ, 2013. 407 с.

10. Shim J.K., Siegel J.G. Budgeting Basics and Beyond. Hoboken : John Wiley & Sons, Inc., 2005. 414 p.

Додаткова література

11. Ачкасов А. Є., Охріменко В. М., Мількін І. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Харків : ХНУМГ, 2014. 277 с

12. Білик М. Д., Белялов Т. Є. Фінансове планування на підприємстві: навч. посіб. Київ : ПанТот, 2015. 436 с.

13. Бочаров В. В. Финансовое планирование и бюджетирование : учеб. пособ. Санкт-Петербург : Изд-во СПбГЭУ, 2013. 90 с.

14. Бюджетирование: учеб. пособ. / под общ. ред. В. А. Кожина. Нижний Новгород: ННГАСУ, 2016. 245 с.

15. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Затверджене наказом Міністерства фінансів України 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 15.12.2019).

16. Дохід : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Затверджене наказом Міністерства фінансів України 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення 15.12.2019).

17. Экономика предприятия : учебн. / под ред. А. П. Гарнова. — Москва : Издательство Юрайт, 2016. 303 с.

18. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Затверджене наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 15.12.2019).

19. Калайтан Т. В. Контролінг : навч. посіб. Львів: Новий світ-2000, 2008. 252 с.

20. Квасницька Р. С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2013. 631 с.

21. Короленко С. М. Організація системи бюджетування на підприємстві. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки.* 2016. Вип. 32(1). С. 291-296.

22. Кудлак В. Я. Фінансове планування та прогнозування : курс лекцій. Тернопіль : ТНТУ, 2016. 94 с.

23. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Бюджетування в системі управління організацією: теоретичні та прикладні засади : монографія. Київ : Кондор, 2007. 234 с.

24. Ліхоносова Г. С., Нецвітаєва О. І. Механізми бюджетування діяльності підприємства : можливості управління фінансовою безпекою. *Часопис економічних реформ.* 2019. № 3. С. 24-30.

25. Михайленко О. В., Свірідкіна К. В. Розробка, впровадження та автоматизація процесу бюджетування на підприємстві. *Проблеми системного підходу в економіці.* 2019. Вип. № 3 (71). С. 240-246.

26. Немировский И. Б., Старожукова И. А. Бюджетирование. От стратегии до бюджета — пошаговое руководство. Москва : Издательский дом “Вильямс”, 2006. 507 с.

27. Орленко С. С. Система бюджетування як інструмент ефективного управління фінансовою діяльністю підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 10. С. 62-65.

28. Партин Г. О. Фінансовий контролінг : навч. посібн. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. 232 с.

29. Савчук В. П. Финансовое планирование и разработка бюджета предприятия 96 с. URL: <http://www.management.com.ua/finance/fin018.pdf> (дата звернення 15.12.2019).

30. Стецюк П. А., Корнійчук Г. В. Бюджетування в системі управління фінансовим потенціалом підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 1 (23). С. 12-19.

31. Финансовое планирование и прогнозирование : учеб. пособ. / под общ. ред. Е. А. Разумовской. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2017. 284 с.

32. Хруцкий В. Е. Внутрифирменное бюджетирование. Теория и практика : учебн. Москва : Юрайт, 2018. 457 с.

33. Чаюн І. О., Серебринський В. Ф. Проблеми формування системи бюджетування діяльності підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 705-711. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/120.pdf (дата звернення 15.12.2019).

34. Шабанова Г. П. Системы бюджетирования. URL: <https://www.iprnou.ru/print/002954/> (дата звернення 15.12.2019).

35. Шило Ж. С. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання : конспект лекцій. Рівне : НУВГП, 2014. 61 с.

36. Щиборщ К. В. Бюджетирование деятельности промышленных предприятий России. Москва : Издательство «Дело и Сервис», 2001. 544 с.

37. Ювженко Н. М. Зарубіжний досвід застосування автоматизованих систем бюджетування. *Економіка та держава*. 2019. № 4. С. 106-111.

РОЗДІЛ 4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати самостійної роботи оцінюються викладачем згідно з чинною шкалою оцінювання.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента приведені в підрозділі 9.2 Робочої програми навчальної дисципліни.